

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

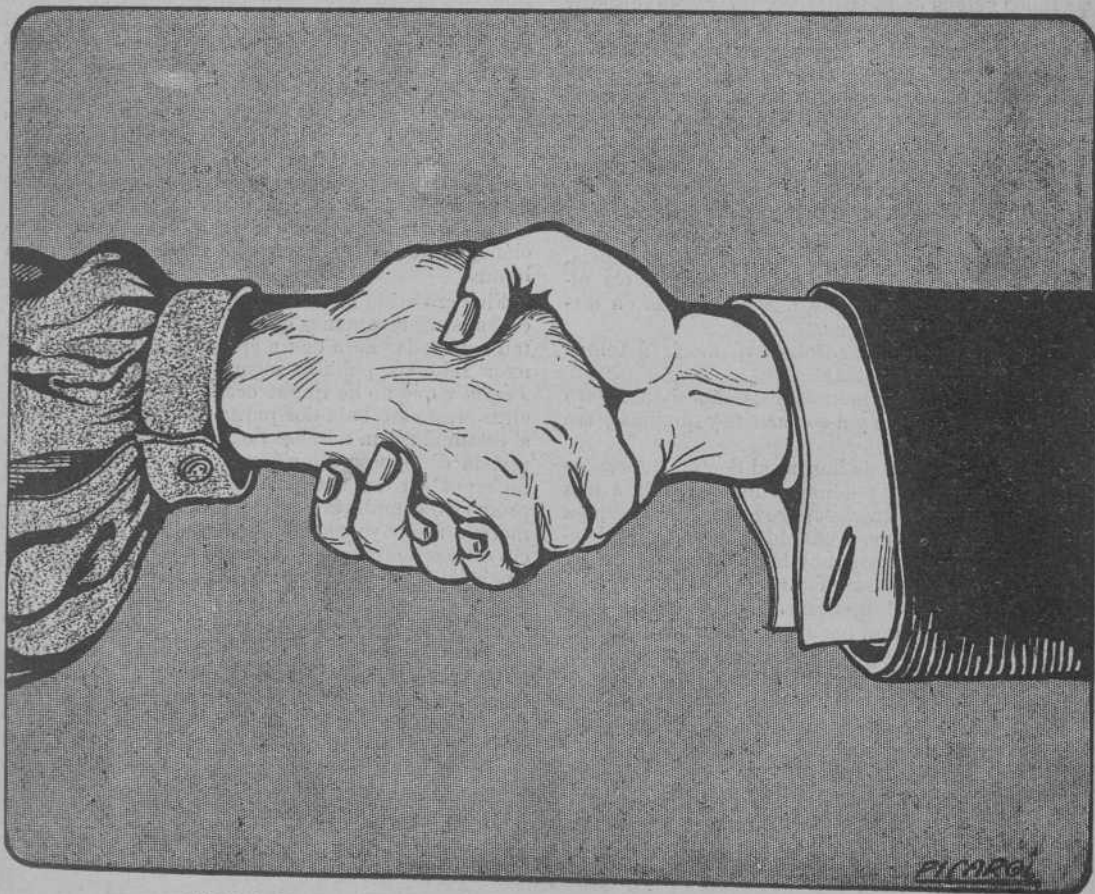
PERIÒDICH SATÍRICH
HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 8 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

L' UNIÓ FA LA FORSA

D' aixó, els impotents, els pertorbadors y 'ls envejosos, ne diuhen un *trust*.

CRONICA

JUGUÉM net. ¿Qu' es, qué vol significar el monument qu' está pròxim á erigirse en la plassa de la Universitat, una de las més importants de la nova Barcelona? ¿Se tracta d' honrar la memoria de un home digne de apreci pel seu talent y pel seu civisme, de un home que tingué la desgracia de morir sobtadament en els postres de un banquet, mentres ab tot y sa condició de capitost del moviment regionalista pronunciava un discurs en castellá, ó se intenta servirse d' ell, després de mort, com d' ell hi hagué qui procurá servirse'n en vida pera fomentar las intransigencias, els exclussivismes, els esplays anti-patriòtics y 'l separatisme moral, mil voltas més pernicios que el separatisme real, de una secta que, á títul de un amor exagerat á Catalunya, treballa cegament per la ruína y la desnaturalisació de la terra catalana?

Es precís que 's parli clar. El monument á un home, sigui qui sigui y valgui lo que valgui, no 's pot discutir en una ciutat com la nostra, ahont entre alguns personatjes que se 'l mereixen—Colón, el general Prim, Clavé, Aribau—fins el tenen altres que se l' han costejat ells mateixos ó 'ls seus successors com els plutócratas Güell y López y López.

Está bé que 'ls amichs y admiradors del doctor Robert, al ocrer la seva mort en una forma qu' emocioná á Barcelona entera, fessin per ell, lo que no han sabut fer encare per l' egregi Verdaguer, obrint á cop calent una subscripció pública per erigirli una estátua. Encare que l' apressurament ab que procediren podíá indicar certa desconfiansa en els fallos serens de la posteritat, no volém discutir si 'l doctor Robert se la mereix ó no aqueixa estátua desde 'l moment que altres que no valían de bon tros lo qu' ell, la tenen. Tampoch tractarém d' esbrinar si 'ls mateixos que han contribuít á costejarla, s' haurían recordat del metje ni del sabi, ni fins del home públich, dat cas que 'l doctor Robert hagués viscut alguns anys més, sols el temps necessari per enviar á passeig á la cáfila dels intransigents, dels exclussivistas, dels reaccionaris disfressats de regionalistas, dels mal-educats, dels grossers y dels envejosos que amargaren la seva existencia, com sembla que s' hi mostrava inclinat en els últims días de sas campanyas, més abundosas en disgustos qu' en satisfaccions.

Admetém que 'l doctor Robert vá morir á temps y en bona saho d' estatuable.

Que se li erigeixi 'l monument, enhorabona. Pero 'l monument al home y á sos mérits y qualitats; res més que aixó.

Ara si ab l' excusa de honrar al doctor Robert, se tracta de condensar y donar relleu plástich á una idea antipática y perniciosa, provocativa y enemiga de la patria espanyola, á una idea que no representa avuy, ni representará may la manera de pensar y de sentir de la inmensa majoría del poble barceloní, en aquest cas, el monument sería un abús, un atentat, una verdadera insolencia, y no s' ha de consentir que taquí ab els seus contorns la vía pública, ni qu' encengui ab la seva significació el volcá de las passions políticas.

No: 'ls *trágalas* de pedra y bronzo no deuen consentirse en las plassas públicas de una ciutat lliberal, progressiva, culta y civilisada.

* * *

Y per cert que tractantse dels directors del bando regionalista son de témer en aquest punt totas las

sorpresas. Mestres son en l' art de desnaturalisar las cosas.

¿Qui si no ells ha convertit en clubs polítichs de la seva corda corporacions tan ajenas á la política com l' *Ateneo barcelonés* y algunas altras de Barcelona?

No fá molts días, en el colegi de Advocats, corporació de carácter obligatori y que per lo tant hauría de ser respectuosa ab totas las creencias, s' ofegava brutalment á crits y amenassas la veu dels que pretenían descartarla de tota imposició de carácter confessional.

Casi al mateix temps, en la Cambra de Comers, se venía á establir, á expensas del honrat y dignísim Sr. Nel-lo, que 'l cárrech de regidor republicá de Barcelona es incompatible ab tota funció dintre de la Junta directiva de aquella corporació... Y tot perque 'l Sr. Nel-lo no volgué fer traició als seus companys de ideas dintre de la Corporació municipal. D' altra manera l' haurían portat en palmas.

La passió sectaria, rabiosament retrógrada, exerceix la més descarada de las sofisticacions, desnaturalisant la manera de ser de molts entitats, que ni per la seva essencia ni pel seu objecte tenen res que veure ab la política. Y no obstant se fá política de bandería regionalista y reaccionaria en l' *Ateneo* y en el Foment, en la Societat económica de Amichs del País y en la Cámara de Comers, en el Colegi de Advocats y en el Colegi de Notaris... Se diría que buscan tots aquest refugis de intrigas, els vensuts, els derrotats en la franca lluyta dels comichs, qu' es l' única, precisament, en la qual els ciutadans son cridats á manifestar las sevas ideas, aspiracions y preferencias, de carácter polítich.

¿Cóm no creure que 'ls que aixís acostuman á procedir, poden mostrarse conseqüents ab sas viciosas extralimitacions, al erigir un monument al Doctor Robert? Qui fa un cistell fa un cove, y de fer cistells de aquesta mena á horas d' ara n' han de tenir tots ells pelats els dits.

Importa, donchs, que avants de que las cosas passin endavant y per evitar que vingui al últim un daltabaix sensible, sé sápigam de una manera clara y concreta y que no dongui lloch á duptes els símbols que ha de ostentar el monument dedicat en apariencia al Doctor Robert, y que bé pot encloure intencions menos inofensivas que la de honrar á un home.

Fins ara crida molt l' atenció que 'ls companys de causa sempre amants de la bulla 's portin la cosa tan amagada. Fora de un croquis del bocet del senyor Llimona, publicat segons se m' ha dit en *La Perdiu* y que no he tingut ocasió de veure y de un altre presentat baix dos punts de vista distints que s' estampá en un número de *La Ilustració catalana*, revista d' escassa difusió, y aquest sí que l' he vist, no 's pot dir que s' haja entregat al públich la reproducció complerta y acabada del projecte. De memoria ó ressenya esplicativa, detallant la significació de las figuras y dels grupos que adornan el pedestal, no sabém que se n' haja publicat cap fins ara.

El boceto del Sr. Llimona es informe y confós: el Doctor Robert apareix al cim de una roca, vestint la toga. Aplicada sobre la roca hi ha una paret en forma de barricada, qu' escalan una munió de figuras, mitj nuas, que lo mateix poden ser p obres mendicants, que almogávans, obrers que segadors treginant una gran bandera. Més avall hi ha una matrona, semblant á las mendicaies que se situan á las portas de las iglesias. ¿Representa aquesta figura la Catalunya desolada que s' empenyan en veure, en la seva xifadura, molts dels que s' han enriquit

LO QUE DIU «LA ESQUELLA»

—¿Ajuntament nou?... Fem punta al llapis.

expensas del resto de la nació espanyola? Aquells homes mitj nusos de la bandera ¿volen ser els segadors, qu' en el sigle XVII partiren á cops de fals la terra catalana, deixantne una bona porció á Fransa, y que avuy y á cops de fals també intentan repetir la sort, á expensas de la patria espanyola?

Es necessari que 'ls erectors del monument s' expliquin ab tota claretat, ab tota franquesa.

No sabem si ho haurán fet al dirigir-se á la Corporació municipal en demanda de que se 'ls permetés construhirlo en la Plassa de la Universitat. Els regidors republicans están en el deber de averiguarho. Puig seria curiós que mentres pera la construcció de qualsevol edifici particular s' exigeixen els planos detallats, s' hagués fet cas omís de aquest requisit tractantse de un monument públich, y de un monument públich que porta qua y que fins pot donar lloch á la perturbació del ordre.

La vía pública es propietat de tots els barcelonins, y no es tolerable qu' en ella s' ofenguin els sentiments de la immensa majoria de la població. Cal, donchs, preveure avuy, lo que més tart no podria evitarse.

* * *

No 's pot deixar que las maquinacions solapadas dels companys de causa se tramin á la sombra. No 's pot consentir que 's reservi la vista del monument, tal com ells l' han imaginat, pel dia que ja construhit cayguin las cortinas que 'l tapin, ab perill de que, si es tal com diuhen que será, provoqui un gran conflicte. El poble té dret á saber lo que 's

projecta. No s' ha d' esperar a que se 'l dongui la bofetada, posantlo en el cas de respóndrehi, com de segur hi respondria.

En aixó fins quedaria compromés el bon nom, la consideració y l' estima del personatge á qui 's tracta de honrar. El Doctor Robert, esperit temperat, home culte y atractiu, cultivador de simpatias, sería, si pogués parlar, el primer en protestar contra las malas intencions, las intemperancias y las insolencias dels que malmenan al bando regionalista, convertint la causa de la dignificació de Catalunya en un foc d' odís y de antipatias, y en un insult permanent á la fraternitat espanyola.

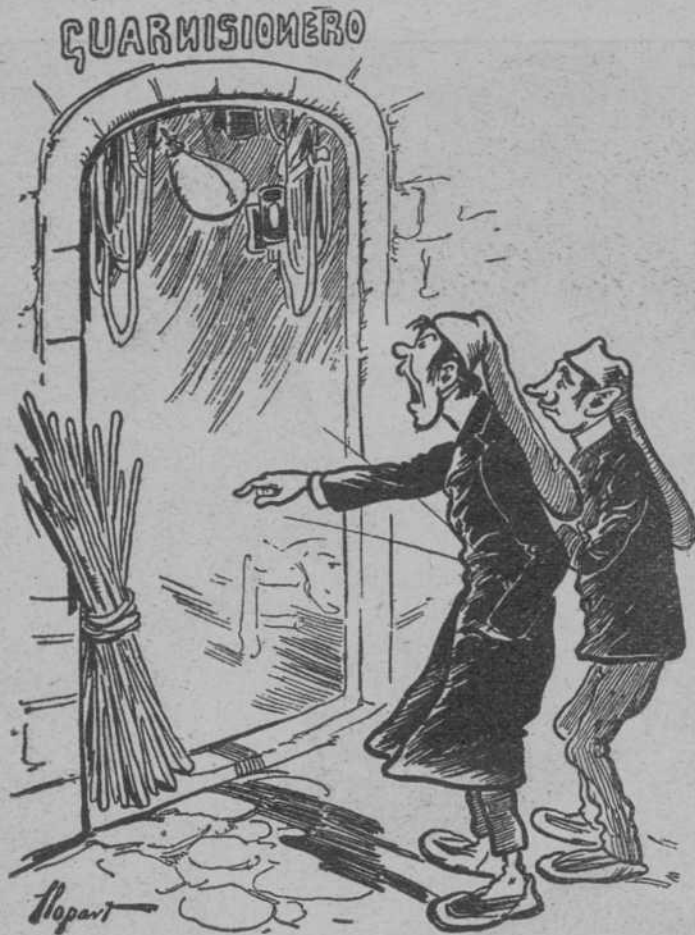
Si l' estatua que pretenen erigirli ab l' únich propósit de que 'ls aguanti la capa, pogués animarse, al veure 'l padró de ignominia que ha de formar el pedestal, fugiria del cim més que depressa y atravesant la Plassa s' aniria á refugiar en el claustre universitari, l' únich lloch ahont gosá días serens de pau y tranquilitat y ahont conseguí aquell prestigi y aquella gloria que ab el temps no 's dissipan ni s' esborran.

P. DEL O.

ESPERANSA

Aucellet que mitj perdut
atravessa la nevada
de borrallóns esponjats
que cauhen damunt tas alas,

DE FREIXA

—Guayta!... Els nostres regidors, que volían tantas varas... Aquí 'n trobarían una bona partida.

¡quina llástima que 'm fan
els tristos gemechs que llansas
mentres buscas l' aixopluch
d' una humida y freda bauma!
No 't moris, deixa passar
l' hivernenca temporada
que vindrá 'l temps del Amor
y el temps del Sol qu' encoratja,
mentres Natura vesteix
las planas y las montanyas
d' una catifa de flors
pomposa y exhuberanta.

Allavors vina á afegir
una rota reflada
al concert primaveral
que 'ls aucells cada jorn cantan
quan el Sol tenyint l' Orient
de rojencas flamaradas,
se prepara á doná un bés
á las poncellas que 's badan.

J. COSTA POMÉS

AL PEU DE LA LLETRA

Vilamansa, desmentint d' inconcebible manera la significació del seu pacífich nom, estava feta un infern.

Y no per qüestions de consums, ni de mataderos ni per res que tingués relació ab els seus interessos polítichs ó administratius. L' esca del pecat, la poma de la discordia que á Vilamansa acabava d' encen dre's, era una tiple del teatro.

Feya poch's días que havia debutat y, apenas apareguda sobre l' escena, no se sabia cóm ni per qué, el públich s' havia revoltat contra ella.

No era la xicota lletja, ni mal formada, ni cantava més malament de lo que, per lo regular, cantan las demés tiples; pero 'l fet era aquest: als vilamansins no 'ls havia caygut al ull, y sortir la nova tiple á las

taulas y posarse 'l públich á xiular era casi bé la costúm de cada nit.

Alguns, probant de contrarrestar ab els seus aplausos la onada de protesta que de las galerías baixava tumultuosa, la defensavan; pero tan nobles esforços resultavan inútils: com més ells aplaudían, més redoblavan els altres els seus xiulets, y 'l teatro, als deu minuts de comensada la representació, quedava materialment convertit en un galliner.

Una persona discreta—qu' en mitj de las majors perturbacions, sempre hi ha algú que per fortuna conserva la serenitat—va parlarne al arcalde.

L' home, atrafegat ab el plan de reforma d' una plassa que feya dinou anys que s' estava discutint, no 'n sabia res, y quedá molt desagradablement impresionat.

—¿Es á dir que al teatro hi ha escándol?

—Un escándol tremendo, senyor. Vilamansa s' está cubrint d' oprobi.

—Y ¿quí li sembla que té rahó? ¿La tiple ó 'l públich?

—Per mí, la tiple.—

No va necessitar més l' arcalde pera trassarse en un moment la seva línea de conducta. Ja que la tiple era la atropellada, ó 'ls atropelladors desistirían de la seva campanya ó 'l pes de l' autoritat cauría demunt d' ells sense apelació de cap género.

Cridá al comandant de la guardia municipal.

—Sé—va dirli—que al teatro 's xiula cada nit á una tiple que reuneix totas las condicions exigidas per la ley. Y com que aixó es una atrocitat y Vilamansa no pot ni den tolerarho, avuy assistirá vosté

FILOSOFÍA MUNICIPAL

—La Veu dice que han guanyat ellos.

—La Publicidad dice tot lo contrari.

—Y tú ¿qué crees?

—¿Jo?... Que nos haurían de puchar el sou.

EN TERRA FERMA

—Vamos!... A pesar de la huelga de mariners, se veu qu' encare hi ha fragatas que navegan.

à la funció y al primer que xiuli me 'l deté y 'l porta immediatament à la meva presència. ¿Ho té entés?

—Sí, senyor.

—Res de tolerancias ni lenitats. Vull que l' ordre que li dono 's compleixi al peu de la lletra...

—Será fidelment obehit. El primer que xiuli...

—Pres, y aquí desseguida.—

Rebuda la severa consigna, l' comandant de la guardia sortí á cumplir la seva obligació y l' alcalde, convensut d' haver posat fi al escándol, torná á engolfarse en l' estudi del plano de la plassa en projecte que desde feya dinou anys era la preocupació dels Ajuntaments de Vilamansa.

L' endemà, la mateixa persona que l' havia posat en autos, comparegué á l' arcaldia á l' hora de l' audiència, manifestant al senyor batlle que 'l desgavell del teatro, lluny d' atenuarse, continuava creixent de tal modo, que ab seguretat podia jurarse que may hi havia hagut en ell tan estrepitosa saragata com en la nit anterior.

—¿Han tornat á xiular á la tiple?

—D' una manera ignominiosa. Y, m' atreixo á repetirho: se l' ha xiulada sense la més insignificant sombra de rabó.

—¿Que no hi havia municipals al teatro?

—Un regiment.

—¿Y qué feyan durant la xiulada?

—M' ha semblat que 's miravan al seu jefe.

—¿Y després, qué?

—Y res més.

—¡Ah! Lo qu' es aixó no queda d' aquest modo...

¡Bonich soch jo pera perdonar semblants burles!...

Indignat, fora de test, l' arcalde va enviar á buscar al comandant de la guardia.

—¿Aixís es cóm s' executan las mevas ordres?

—Excelencia, he procurat cumplirlas ab tot el zel de que soch capás—respongué 'l digne funcionari, fent una llarga cortesia.

—Pero ¿no li havia manat que al primer que s' atrevis á xiular el detingués?

—Sí, senyor; pero á pesar de la meva diligencia, aprofitantse de la confusió qu' en aquells moments va originarse, l' home 's va escapar.

Ple de sorpresa, l' arcalde va obrir desmesuradament els ulls.

—¿Quín home?

—El que havia xiulat primer.

—¿Qu' era un sol el que xiulava?

—No, senyor; eran deu, vint, cent; una barbaritat,

—¡Y donchs!... Si se 'n escapava un, ¿perqué no detenía als altres?—

Aquí 'l comandant de la guardia 's mirá al arcalde de cap á peus, y deixant anar ab molta solemnitat las paraulas, li va respondre:

—Perque vosté m' havia ordenat que agafés no als altres, sinó—¡recórdissen!—al primer que xiulés.—

Acorralat per aquesta réplica, l' arcalde va callar.

Per primera vegada va comprendre que, en el terreno prácticich, no hi ha res tan absurdo com volguer que las ordres donadas se compleixin sempre al peu de la lletra.

A. MARCH

PASSEJANT LA PEDRA

— Tres senmanas fa á horas d' ara que ab ella pel mon rodém.
¿Volen fé 'l favor de dirme quín día la posaré?

Un tom.

blanca.

Figúrinse!... Sense ferse pregar gens ni mica, en un moment de bon humor, el senyor ministre ha agafat els trossos de carreteras del Estat enclavats dintre del nostre terme municipal, y acompanyant las paraulas ab la més graciosa de las rialletas, ens ha dit:

—Teniu, barceloníns; el Govern us dona aixó. D'avuy endavant, aquestas porcions de carretera son vostras.—

Nostras, ¿ho han sentit?, completament nostras. Y no per un any, ni per dos, ni per deu; sinó per tota la vida, per sempre, á perpetuitat.

Aixó sí, el senyor ministre, al fernes aquest delicat obsequi, ens imposa únicament una petita obligació: la d' arreglar y conservar en bon estat els trossos de carretera objecte del regalo.

De moment, la condició no sembla res. Fins alguns innocents la trobaran potser molt natural. Ja que l' Estat ens els dona, ¿qué més lògich que encomenarnos la seva conservació?

Pero si serenantse una mica y deixant prudentment refredarse l' entusiasme, el lector desconfiat se pren la molestia d' anarse'n á donar un cop d' ull á las tres porcions de carretera que constituheixen el gubernamental obsequi, es més que probable que l' ánima li caygui als peus y que amidant de cop tota la magnitud de la martingala, exclami possehit de verda der horror.

—¡Valent regalo ens fan aquests senyors de Madrid!...

Y tindrà rahó que li sobrarà al proferir aquestas paraulas.

Massa toms.

Supósinse vostés que un día cridan á un pobre y li diuen:

—Teniu: aquí us dono aquest parell de botas.

Y li entregan unas sabatas esbotzadas de tot arreu, sense talóns, foradadas de la punta y de la sola, las gomas estripadas, la pell podrida...

—¿Pero, qué dimontri 'm dona?— els dirá segurament l' infelís:—¿No veu

ELS REGALOS DE MADRIT

¿Qué fan parats? ¿Que no aplaudeixen?

¿Per ventura no saben el rasgo de generositat que 'l Govern acaba de tenir?

Es un cop d' aquells que mereixen ser senyalats ab pedra

que aquestas sabatas no poden servir de res?

—¡Oh! ¡Arregléuselas!...

—¡Y qué m' haig d' arreglar, sant cristiá, si costaria més l' arreglo que no pas ferlas novas!—

Donchs aixó es, ni més ni menos, lo que ha fet el Govern ab Barcelona ab la qüestió del regalo de las carreteras.

Després de llarchs anys de persistent abandono, quan se las ha vistas destrossadas, fetas malbé, en un estat que per poguerlas deixar una mica practicable exigirá un desembols d' una borratxada de mils duros, crida á la pobra ciutat y ab ayres de senyor generós li diu:

—Té, ja te las dono. Arréglatelas.—

Anys enrera, ja va intentar ferla aquesta operació. Pero 'l municipi d' allavors, més espavilat que 'l d' ara, comprenent que lo que pretenia 'l Govern

no era altra cosa que treure's el mort de sobre, li va contestar que gracias, que las carreteras las aceptaria quan las hi entregués en bon estat, y no fetas una vergonyosa ruína.

Perque hi ha que tenir en compte que la conservació d' aquestas vías generals es obligació del Estat y no dels municipis. De manera que 'l ministre al obsequiarnos ab els tres trossos que ara 'ns dona, no 'ns dona res y de passada 'ns clava á las costellas un gasto enorme que ningú sinó 'l Govern l' hauria de pagar.

Consti aixís y quedi sentat que 'l regalo que Madrid fingeix fernes, es lo qu' en catalá se 'n diu una ensarronada y en castellá una *tomadura de pelo*.

MATÍAS BONAFÉ

LLIBRES

MARINES Y BOSCATJES, per J. RUIRA.—Hi ha llibres que constituheixen ells sols un argument irrefutable en pro de la necessitat de las literaturas regionals, y aquest es un d' ells. ¿En quin altre llenguatge, més qu' en el catalá, podrian reproduhirse ab tanta vida y intensitat els hermosíssims quadros que 'ns pinta 'l Sr Ruirra, presos tots ells del natural, en la seva terra, y que per tant conservan admirablement l' ayre y 'l color nadiu? Fora impossi-

Dos toms.

Tres toms.

¡Prou toms!

REHABILITACIÓ

ble realisarho. L' obra expontània del observador y del poeta estaria tocada d' artífici. Hi ha accents y matisos que no 's tradueixen.

Aquest casticisme catalá, y encare més que catalá blanch, dat qu' es Blanes el lloch d' acció de casi totas las narracions del volúm, bastaria pera fer l' elogi dels treballs del Sr. Ruirá, adjudicant á la seva obra un lloch de preferencia entre la producció de nostra moderna literatura. Pero el Sr. Ruirá es ademés un narrador de cap de brot, dotat de un verdader temperament de artista. La seva ploma descriu y retrata, pinta y dialoga, abarca els grandiosos aspectes de la naturalesa y, principalment, del mar, y penetra fins á lo més fondo del cor humá, conservant sempre l' armonia y 'ls contorns de la realitat.

En tres llibres divideix l' aplech. *Impressions, Fantasies, Noveletes*.

En el primer hi figuran vuyt treballs de mestre. Si se 'ns posés en el cas d' escullir, no sabríam quin triar, si aquella ingénua recordansa de un esplay de noy que obra la secció, ó l' humorístich éxtasis del oncle Ventura, ó l' penetrant *Avis misteriós*, ó las conmovedoras visions *Mar de llamp, Mániques marines y La Basarda*.

Tres son las *fantasies*, y totas ellas saturadas de una poesia intensa y corprenedora. N' hi ha una sobretot, *La aucladora*, que no vacilém en calificarla de verdadera joya literaria, hermosa entre las que més ho sian, de tot quant s' ha escrit en aquest género, aquí y fora de aquí.

Las *noveletes* son quatre, y ab ellas demostra 'l Sr. Ruirá que té condicions sobreras per abordar ab éxit treballs de gran empenta. *En Garet en l' enramada* es un delitós idili, que s' desarrolla entre l' alegría y l' animació de una festa de carrer. *La Fineta*, una originalíssima narració del nostre temps, que sembla transportarnos á l' época dels sátirs y las ninfas. *El rem de trenta quatre*, el treball de més cos del volúm, no sols per la seva extensió, sino per la qualitat y, sobre tot, per sa forsa descriptiva y la excelent pintura dels personatjes. *Jacobé*, l' última, es tota una novela, condensada en un curt número de páginas y plena d' emoció penetrant. El siti que li dona l' autor en el llibre indica lo molt que deu estimarla, y té rahó en distingirla perque es realment un' obra mestra.

El mar y 'ls homes que ab ell conviuhen, plens de rusesa y de bondat, tan típichs y de un ayre tan pintoresch y castís, son els modelos que han inspirat al autor. Si grandios es l' escenari, dignes d' ell en tots conceptes resultan els personatjes. Las narracions del Sr. Ruirá fan sentir y estimar aquell recó interessant de la terra catalana.

AIRE Y LUZ, por EDMUNDO DE AMICIS. Traducción de Germán Flores Llamas.—Ab aquest títul s' han reunit cinch dels més escullits treballs del insigne escritor italiá. Son els titulats: *El secreto de Luisita*, cuento.—

¡Per fi aquest venerable Saló torna á portar el nom que li correspon!

El último amigo, boceto.—*Nuestros campesinos en América*, conferencia pronunciada en Trieste.—*Recuerdos de Navidad*.—Y *El canto XXV del Infierno* y *Ernesto Rossi*. En ells hi brillan las grans qualitats que tant distingixen al notable escritor de fama universal, per la serenitat de la seva inteligencia y l' exquisit sentiment que impregna 'l seu estil. *Aire y Luz* forma 'l volúm 89 de de la popular *Colección Diamante*.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

El Padre Prior, pequeño poema de *Francisco Javier*

Godó.—Es un' obreta francament romántica, versificada ab garbosa facilitat.

Un repatriat ó l' herencia de 'n Tóful.—Comedia en un acte y en vers, original de A. Vidal y Brú, estrenada 'l 9 de agost de 1903 en lo *Teatro Bretón* de Sant Martí de Provensals.

RATA SABIA

COSETAS

Els impenitents xerraires sense solta ni talent, son els homes de més mérit. Y ara sabrán el per qué. ¿No denota gran maestría y un dó especial, sorprendent, enrahonar tres ó quatre horas seguidas... y no dir res?...

Si 't trobas en grans apuros llegeix sabis eminentes. Grába't sos consells en l' ánima perque son fills del saber.

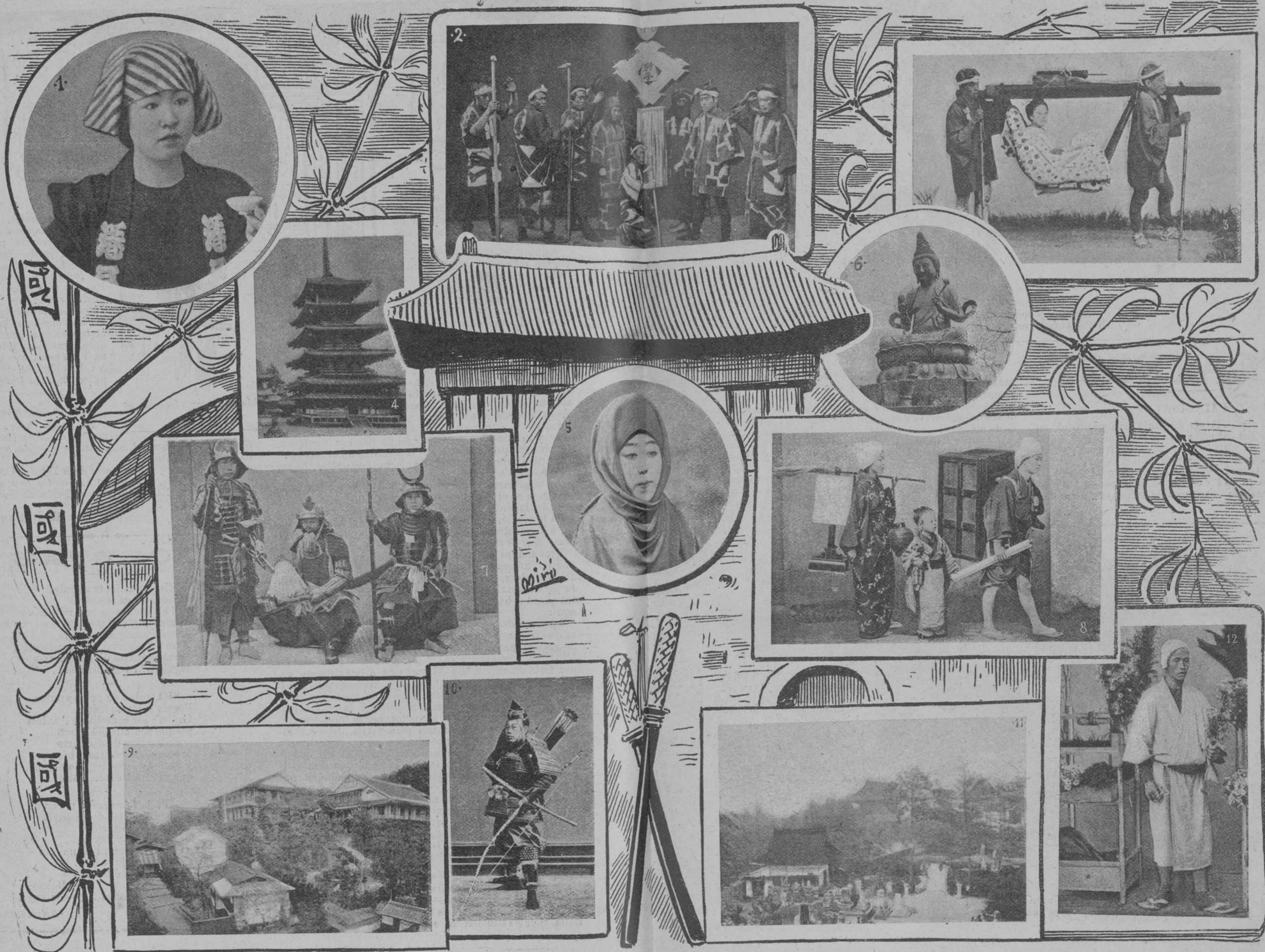
Entén: ans de decidirte procura compendre'ls bé, y després... fas lo que vulguis... que vindrá á ser lo mateix...

—Tú ja fumas com un home y tot just contas dotze anys. Ja farás bona carrera! El tabaco, noy, va car... El fumar, creu qu' es un vici altament perjudicial... —Vosté també fuma.

—Bueno: pro vaig comensá... als deu anys.

ANDRESITO

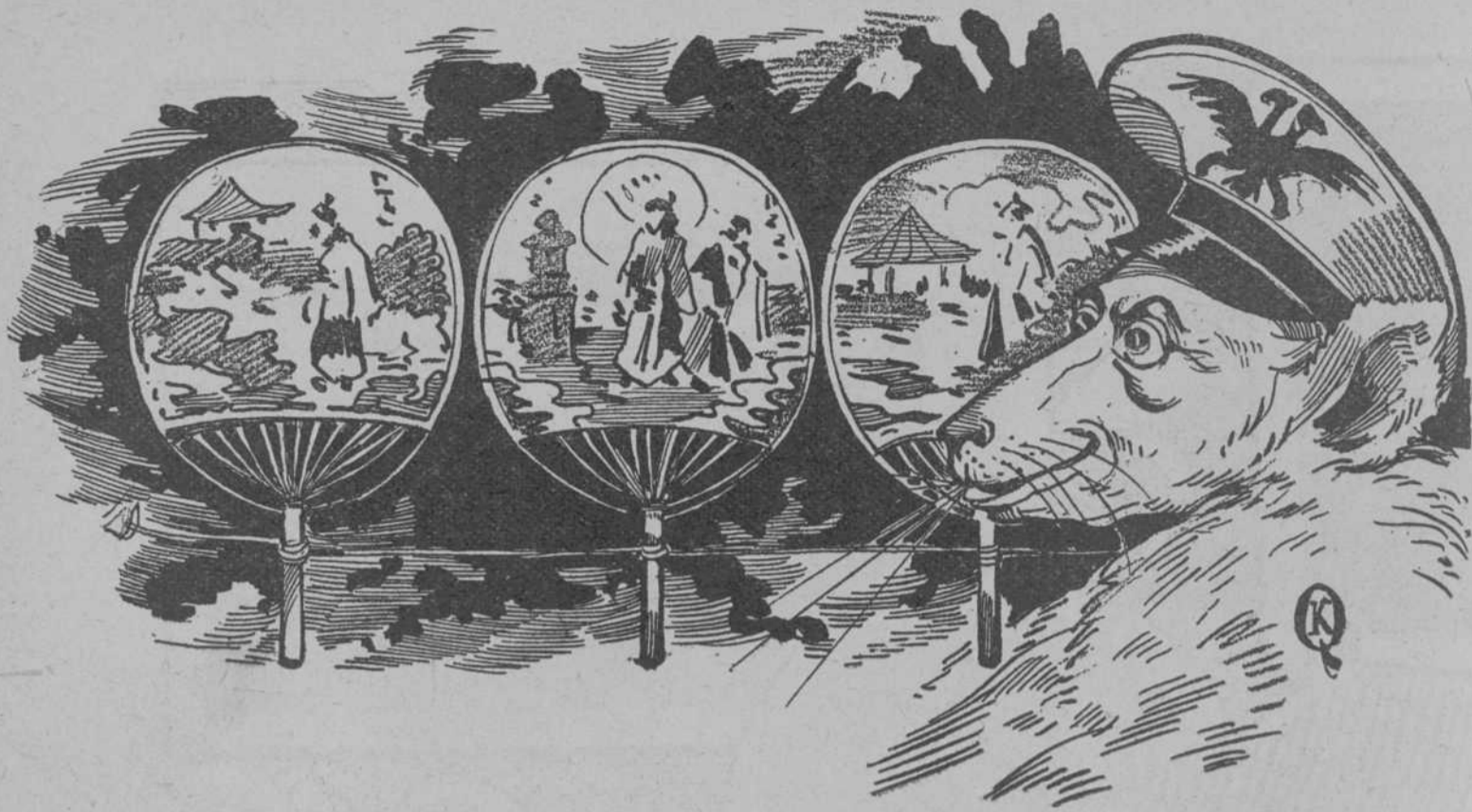
AL JAPÓ

1. Una flamenca de Tokio.—2. El cos de bombers.—3. Cóm se viatja al interior.—4. Temple budista a Kioto.—5. Una noya en trajo d'hivern.—6. Un ídol a Tokio.—7. Els soldats d'avans.—8. Mudant de casa.—9. Un arrabal de Kioto.—10. Un antich samuray (guerrer).—11. Cementiri de Kioto.—12. Venedor de flors.

L' OS RÚS

—Aquests japonesos... ¡Bah!
Ab una bufada, cauhen.

TEATROS

PRINCIPAL

Que viene el cocol... Aixís se titula una producció en dos actes dels Srs. Sánchez-Calvo y Luque, pescada indubtablement en els mars del *vaudeville* francès, y guiada á la espanyola ab no gaire habilitat.

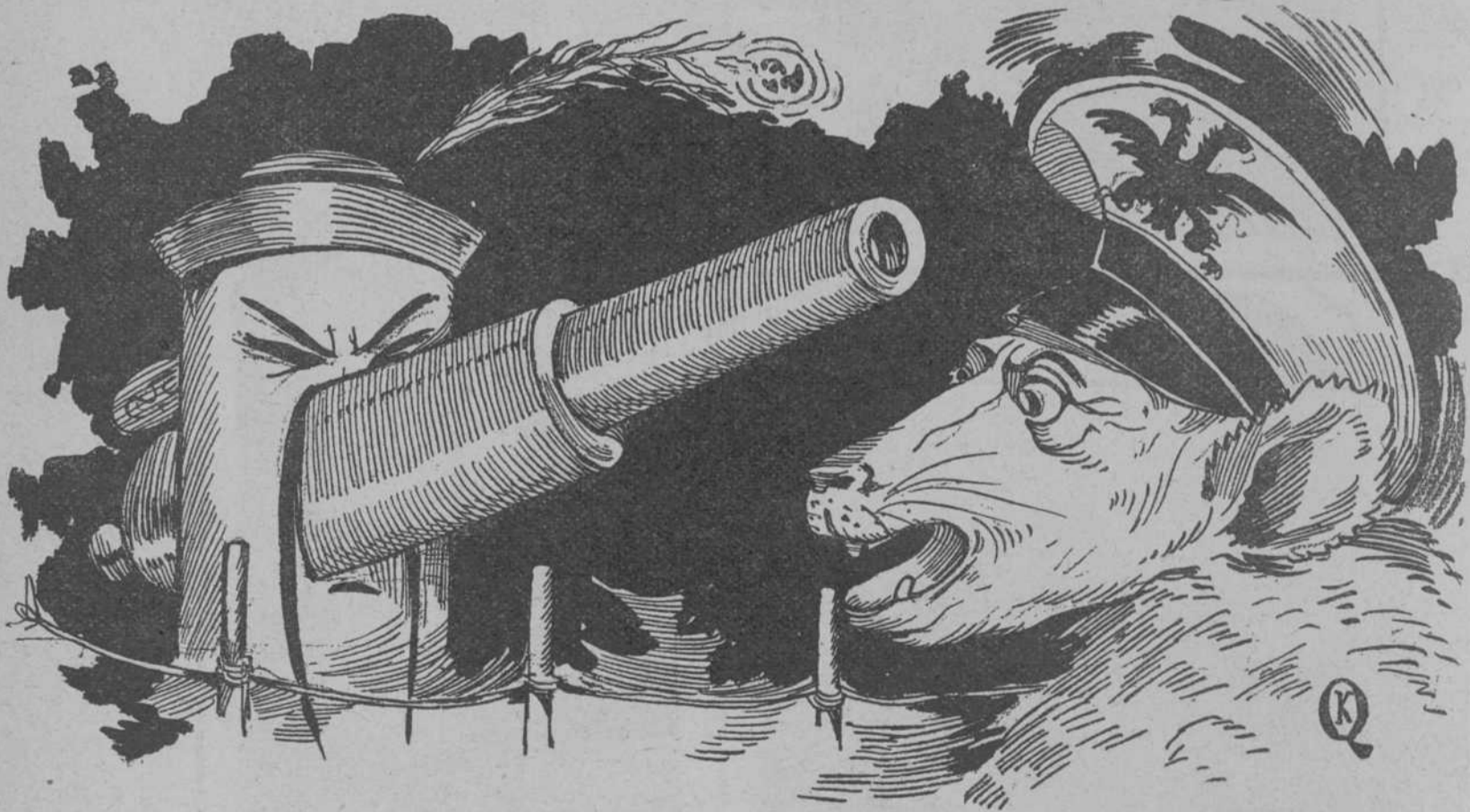
Per lo tant «podrá venir el papu» com pretenen els autors; pero lo qu' es l' éxit franch, en aquestas circumstancias, per mes que 'ls autors s' hi empenyin, no vé tan fàcilment.

LICEO

Y vels'hi aquí que ja s' ha acabat la primera temporada lírica. Cinquanta funcions de abono ¡y que depressa passen!

L' empresa ha complert com á bona, quedantnos á deure únicament la *Luisa* de Charpentier, la qual servirá de alicient pera la vinenta temporada de Pasqua.

Garín de 'n Bretón ha tancat la serie de las novedats, si de tal pot ser calificada un' ópera estrenada y ab molt éxit, per cert, dotze anys enrera. No l' ha alcansat avuy ni de bon tros tan gran y expontani com llavoras, deventse atribuhir aquest *capitis diminutio*, mes que á la partitura, á l' execució, en general deficient, poch madura, per falta d' ensaigs.

Bufa... Y aquí tenen l' os
parat y sense paraula.

No obstant, la Berlendi y la Fabbri, lo mateix qu' en Mariacher se feren aplaudir en alguns passatjes... y la famosa sardana hagué de repetir-se.

Ara la Junta del Liceo prepara una festa coreogràfica, apoteòssica que si s' executa bé promet ser una verdadera novetat plens d' atractius.

A veure si aixís se logra realisar els balls de màscara un día tan famosos, y que l' un any darrera de l' altre anayan decayent á ulls vistos.

L' actual Junta de propietaris demostra tenir vius desitjos d' eixirse de la rutina, y per aixó hi ha que alentarla, y hi haurá mes tart que aplaudirla, sí, com es de creure, els resultats correspenen á la bondat dels seus propòsits.

Lo festival del Liceo s' ha anunciat ab un espléndit cartell, degut al briós artista Olegari Junyent.

ROMEA

Deyan que l' dimars s' estrenarà la nova comedia del Sr. Bordas. Y ara diuen que s' estrenarà aquesta nit mateixa.

Desengányinse: una cosa es *Paraula de rey*, y un' altra molt distinta *Paraula d' empresari*.

NOVEDATS

Diumenje tarde y nit funció escadussera d' ópera, cantantse *La Boheme*.

L' execució, baix la direcció del mestre Petri, sortí molt ajustada, alcansant merescuts aplausos las debutants Srtas. de Arroyo y Grillot, el tenor Mach, y 'ls Srs Puiggener, Serazzi, Banquells y Borrás.

¡Qué se repite!

CATALUNYA

La comedia dels germans Alvarez Quintero *Pepita Reyes* se troba encare en tot l' esclat del éxit, lo cual confirma las nostras prediccions. Succeheix ab las obras teatrals lo que ab las personas: n' hi ha que venen al mon ab bona estrella.

El cartell de aquest teatre s' ha reforçat ab la reproducció del *Guasin*, parodia de l' ópera *Garin* del mestre Bretón.

GRANVÍA

Ha romput el foch una nova companyia del género xich, dirigida pel Sr. Garcia Ibáñez, y en la qual s' hi contan tiples com la Fernani, la Julia Fons, y altres artistes que han tingut per part del públich favorable acullida.

Ara no falta sino que s' entrenin obras, y que aquestas cayguin de peus, qu' es lo mes difícil atés lo molt agotada que está ja la mina del enginy entre 'ls autors qu' explotan aquest género.

ÍNTIM (LAS ARTS)

Nit de Reys, de Shakespeare, ab tot y no portar la marca d' aquest geni, ja que sas figuras no prevaleixen en l' acció del temps ab la grandesa d' altres que li tenim conegudas, s' escolta ab gust y educa l' intelecte, donchs está plena de refráns d' aquells que poden aplicarse al día. La obra es del género cómich y per la insignificancia del tema ó assumpto, es de creure que l' intenció al crearla fou ben petita. Una trama convencional dona peu á un sens fi d' escenas molt ben tractadas y magistralment ditas, en las quals la part ridícula del amor hi juga un gran paper. Aquí 'l poeta s' hi veu tot d' una pessa, com en *La Bisbética*, per exemple; per més qu' en aquesta va tenir el dó de que las figuras li resultessin creacions.

Els actors varen sostenirse, en general, á una discreta al-

tura. La direcció molt bé; llástima que no hagi sigut millor decorada. En els quadros s' hi veyá lo que 'n diuen culinariament parlant *aprovechamiento de sobras*.

Misteri de dolor porta per títul una nova producció, estrenada dilluns passat, original del director d' aquest teatre Basat en un argument d' una senzillés corprendora y al mateix temps de un naturalisme vigorós, ha escrit el Sr. Gual un drama que interessa desde las primeras escenas, tal es la pasta emocional qu' enclou. Sense l' artificio de la preparació ni de la descripció psicológica de personatjes, l' autor ens coloca de cop en el procés dramátich d' unas passions més ó menos humanas en el sentit perfeccionista de la paraula, pero que per la sobrietat ab que están descritas y per la fatal realitat á que van á parar, conmueven fundament al espectador y no á la manera de melodrama, si no sempre ab recursos purament artístichs ó d' un efectisme ben entés.

Un vici, molt comú fins en autors de talla, tanca *Misteri de dolor*: els personatjes no parlan com deurian.

El decorat dels senyors Moragas y Alarma digne d' aplauso. La execució bastant bona.

TÍVOLI.—CIRCO EQÜESTRE

Gracias als freqüents debuts, las funciones resultan molt variadas y vistosas.

N. N. N.

ESQUELLOTS

El Sr. Farguell, diputat provincial, va lamentarse de que no hajan respost á la suscripció oberta per erigir un monument al insigne poeta Verdaguer, las entitats que més presumen del seu amor á Catalunya y als seus homes ilustres.

¿Y donchs que 's figurava?

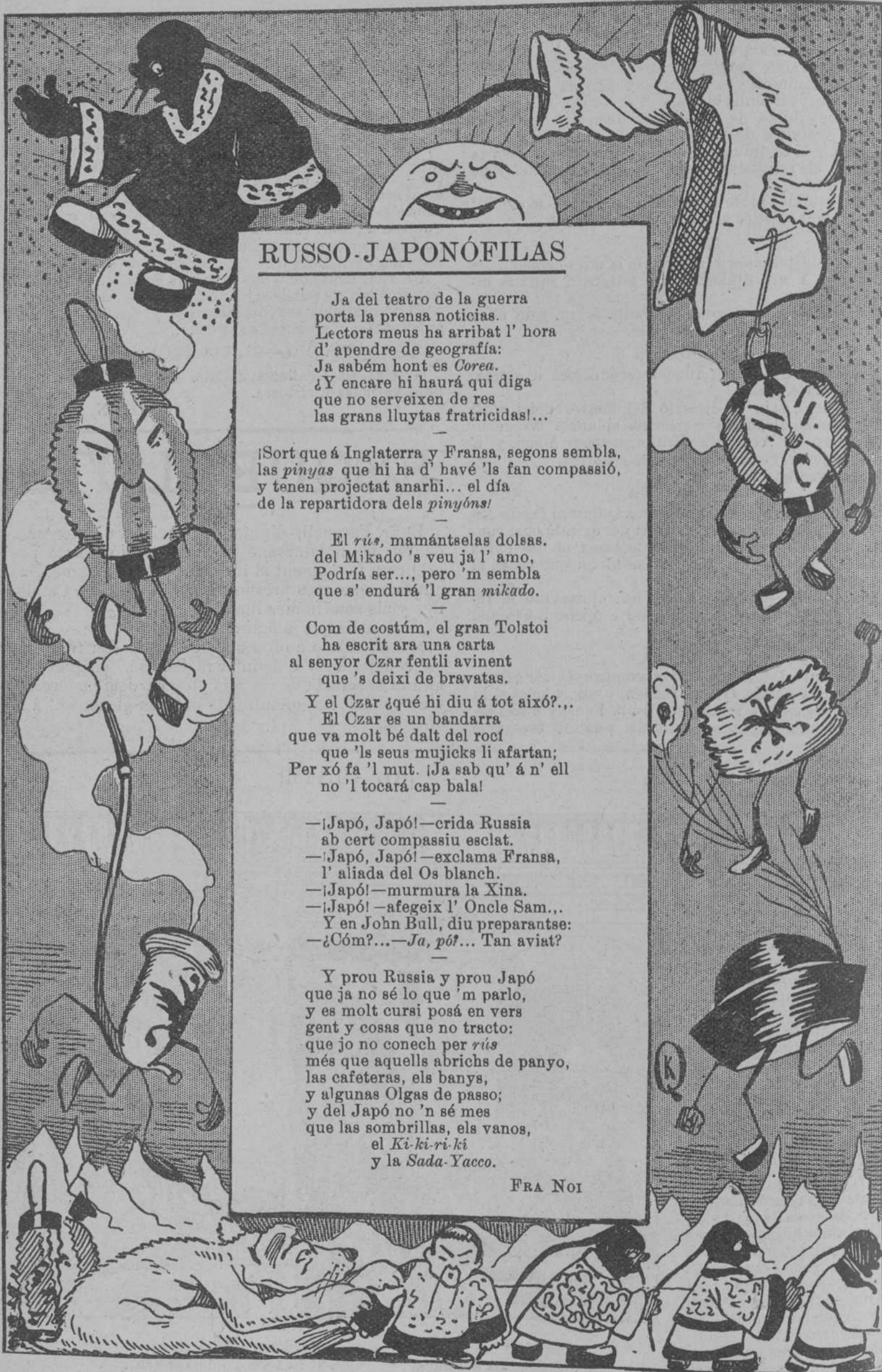
Mossén Cinto no fou un segador, no fou tampoch un concitador d' odis inter-regionals... Tingué ademés la desgracia de ser una victima dels poderosos, y no es del cas ofendre als butxins glorificant á la victima.

¡AL ÚLTIM!

Després d' una prolongada y injustificada ausencia,

el llegendari ermitá s' ha tornat á deixar veure.

RUSSO-JAPONÓFILAS

Ja del teatro de la guerra
porta la premsa notícias.
Lectors meus ha arribat l' hora
d' apendre de geografia:
Ja sabém hont es *Corea*.
¿Y encare hi haurá qui diga
que no serveixen de res
las grans lluytas fratricidas!...

¡Sort que á Inglaterra y Fransa, segons sembla,
las *pinyas* que hi ha d' havé 'ls fan compassió,
y tenen projectat anarhi... el día
de la repartidora dels *pinyóns*!

El *rús*, mamántselas dolsas.
del Mikado 's veu ja l' amo,
Podría ser..., pero 'm sembla
que s' endurá 'l gran *mikado*.

Com de costum, el gran Tolstoi
ha escrit ara una carta
al senyor Czar fentli avinent
que 's deixi de bravatas.

Y el Czar ¿qué hi diu á tot aixó?..
El Czar es un bandarria
que va molt bé dalt del roci
que 'ls seus mujicks li afartan;
Per xó fa 'l mut. ¡Ja sab qu' á n' ell
no 'l tocará cap bala!

—¡Japó, Japó!— crida Russia
ab cert compassiu esclat.
—¡Japó, Japó!— exclama Fransa,
l' aliada del Os blanch.
—¡Japó!— murmura la Xina.
—¡Japó!— afegeix l' Oncle Sam...
Y en John Bull, diu preparantse:
—¿Cóm?... —Ja, pó?... Tan aviat?

Y prou Russia y prou Japó
que ja no sé lo que 'm parlo,
y es molt cursi posá en vers
gent y cosas que no tracto:
que jo no coneix per *rús*
més que aquells abrichs de panyo,
las cafeteras, els banys,
y algunas Olgas de passo;
y del Japó no 'n sé mes
que las sombrillas, els vanos,
el *Ki-ki-ri-ki*
y la *Sada-Yacco*.

FRA NOI

RESULTATS D' UNA CAMPANYA

El inmenso éxito por nosotros obtenido....
(El Diluvio de cada día.)

Ab un altre èxit com aquest, ja pot plegar.

Y desengányinse: per molts dels companys de causa té més importància qualsevol insolència de *La Perdiu*, qualsevol difamació, qualsevol grosseria, que la composició més hermosa y admirable del egregi poeta, gloria de la literatura catalana.

Desde'l fons del pou mort de las malas passións no s'ovira l'esplèndida llum del sol de la poesia.

Llegeixo:

«Por mediación del Gobernador civil Sr. González Rothwos, es probable que el pintor D. Ramón Casas salga en breve para Madrid á fin de hacer el retrato de S. M. el Rey D. Alfonso XIII, quien, según parece, se muestra dispuesto á ello.»

Ja cal que l'amich Casas s'ensaji á fer cumpliments y reverencias, y de manera que al ferlas no li caygui la pipa dels llabis... perque sense pipa ¿cóm se las compondrá pera fer corre'l llapis ab aquell brillo que sols se troba entre xupada y xupada de tabaco?...

Un altre que fuig: en Miquel Utrillo, que al últim s'ha decidit á canviar la revista *Pel y Ploma*, per una nova publicació que s'titulará *Forma*.

Veus' aquí com explica 'ls móvils que l'han induhit á pendre aquesta resolució:

«Es el cas que, tenint un gran contingent de suscriptors al estranger i en terres de llengua castellana (mes que á Barcelona i Catalunya juntes!), ens veyém precisats á publicar una revista d'un interés mes general que s'ocupi menos de coses locals i mes d'art pur.»

Totas aquestas manifestacions revelan clarament que quanta més política catalanista's fá, en major desamparo's té á l'art, á la literatura y á todas las manifestacions intellectuals, que son y serán sempre els distintius més elevats de l'ànima y de la personalitat de un poble.

Aixís com Saturno devorava als seus fills, els companys de causa devoran á la seva mare.

Ab quin gust anava llegint un article de *La Perdiu*, titulat «El gran Rey, en Pere III d'Aragó, primer excursionista catalá.»!

Se suposa que D. Pere fou qui primer escalá la cima del Canigó... Ja veuhen, una excursió avuy tan fácil, se considerava en aquell temps una empresa heroica, casi impossible. Qui sab! Potser desde llavors la montanya s'ha ajupit y s'ha civilisat.

El fet es que al rey D. Pere l'acompanyavan dos soldats escullits, y que aquests molt avants de arribar á la cima, ja acabaren els turrons. Llavors el

GENDRE Y SOGRE

—¡Ja pot mirársela!... Y ara no digui may més que li faig patir fam y li dono mala vida.

rey se n' hi aná sol, encarregantlos que l' esperessin fins l' endemá al vespre, y si á las horas no havia tornat que baixessin y anessin ahont volguessin...

Ja veuen, pujar al Canigó era en aquell temps més arriscat que anar avuy al Polo Nort.

Y ara vé lo bó:

«Pujá, donchs, llo rey tot sol y ab grans traballs, y una volta al cim, hi trobá un llach, d' hont, haventhi tirat una pedra, ne sortí un grossíssim y espantable drach que comensá á volar per l' ayre, enfosquintlo y obscurintlo ab son alé »

Dat que 'l rey en Pere feu l' excursió tot sol, ell degué ser forsosameut qui contaría lo del drach... y aixís ja no se 'ns presenta sols com excursionista, sino baix un altre aspecte més divertit, com un precursor en certa manera del famós *Tartarín de Tarascón*.

Perque lo que va veure dalt del Canigó no podia ser un drach espantable. Tot lo més una *guatlla* de las més grossas.

¿En que quedém? ¿Quína es la temporada millor y més apropósit pera celebrar las festas populars de Barcelona?

Uns están per Corpus; altres per la Mercé.

La Cambra de Comers ho ha fet millor que ningú proposant que 's fassin per la Mercé y per Corpus.

Es alló de aquell noy á qui la seva mare li preguntava:

—¿Que vols fill meu, pá ó caldo?

Y ell va respondre:—Caldo y pá.

Y no hi hagué més remey que ferli unas sopas.

Quan els analfabets —que diuen els perdigots— desitjin pendre profitosas lliçons de compostura y bona educació, caldrá que assisteixin á las reunions del Colegi de advocats.

Els homes de ley, que fan la defensa del seu dret al exercici de la paraula, 'ls ensenyarán com han de procedir en el cas de que algú exposi opinions contrarias á las sevas. Quan aixó succeheixi, pósinse á cridar com uns energúmenos, alsin els punys com camállichs, amenassin y pre párinse á pegar!

Aquest es, segons sembla, l' últim modelo de la correcció forense.

***

Y aquest modelo portat fins al últim grau del xivarri y de la saragata, es el que va emplease contra alguns colegiats, que sostenían que una corporació de carácter obligatori vé obligada á respectar la llibertat de conciencia, no podent imposar determinadas prácticas de carácter religiós. Veritat es que aquells valents eran doscents y

pico contra mitja dotzena... ¡Y tots homes de *conciencia*, com deya l' *Avi Brusi*, fent un sofisme molt enginyós y divertit!...

No sé fins á quin punt, Sant Raymond de 'Penyafort, que degué ser un advocat correcte, 'ls hi podrà agrahir aquestas mostras de intemperancia y de salvatjisme. Lo menos que farà será recomenar á Sant Pere que quan vajin al cel els hi tiri la porta pels nassos.

Al cel no hi caben: ¡per escandalosos!

S' ha inaugurat un servey ferroviari directe entre París y Barcelona!

23 horas se empleavan avants en el trajecte; ¡ara se 'n sortirá ab 19 y 23 minuts.

Encare son moltas.

Ja vindrá día en que será possible esmorzar á Barcelona y dinar á París.

¡Y hi ha encare qui voldría tancar á Catalunya ab una especie de muralla de la Xina!...

A París acaba d' estrenarse un nou drama de 'n Sardou, titulat *La Bruixa*.

L' autor l' ha escrit expresament pera la Sarah Bernardt.

Una galanteria original, consistent en tractar de *bruixa* á la veterana artista.

Si á lo menos, ja que la acció passa á Espanya, li hagués dit *hechicera*, menos mal

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

* **CARTILLA.**—(Primer libro de lectura). Dedicado á la enseñanza racionalista de niños y adultos; contiene, además de la enseñanza del mecanismo de la lectura, fundado en un sistema original, una aplicación práctica del conocimiento recién adquirido en que se expone de modo conciso y sencillísimo la existencia del Universo.—Un tomo, cartoné. . . . . Ptas. 1

* **ORIGEN DEL CRISTIANISMO.**—(Segundo libro de lectura). Crítica positiva é irrefutable, que ilumina la inteligencia del alumno, si no en la infancia, después, hombre ya, cuando interviene en el mecanismo social; utilísimo además por no dirigirse exclusivamente á las escuelas primarias, sino también á las libres escuelas de adultos.—Un tomo, encuadrado en tela. . . . . Ptas. 2

* **AVENTURAS DE NONO.**—(Tercer libro de lectura), por *Juan Grave*, traducción de *A. Lorenzo*. Destinado á robustecer el sentido común inicial en la inteligencia de los niños y á hacerles impenetrables á la preocupación estacionaria.—Un tomo, tela, Ptas. 2

* **CUADERNO MANUSCRITO.**—Facilita la lectura de los múltiples caracteres de letra usados en la vida práctica y secunda en la parte que le corresponde el criterio de la verdad.—Un tomo, encuadrado en tela. . . . . Ptas. 2

* **EPÍTOME DE GRAMATICA ESPAÑOLA**, por *Fabián Palasí*. Obra exenta de sofismas religiosos y sociales, tan abundantes, á guisa de ejemplos, en los libros análogos de la enseñanza rutinaria.—Un tomo, encuadrado en tela. . . . . Ptas. 2

* **COMPENDIO DE HISTORIA UNIVERSAL**, por *Clemencia Jacquinet*. Lectura indispensable para los niños de ambos sexos, como inspirada en la moderna pedagogía, y utilísimo para los adultos por cuanto es un resumen histórico, concienzudo, breve y verídico.—Tres tomos, encuadrados en tela. . . . . Ptas. 6

* **NOCIONES DE IDIOMA FRANCÉS**, por *Leopoldina Bonnard*. Método producto de la práctica, sancionada por el éxito, adaptado á la generalidad de las condiciones de los alumnos.—Un tomo, encuadrado en tela. . . . . Ptas. 2

NOVEDAD

**POLÍTICA
Y
ENSEÑANZA**
POR **ADOLFO POSADA**
Un tomo en 8.º, Ptas. 2'50

E. IBSEN

**El pato
silvestre**
Ptas. 1

COCINA

— DE —

CUARESMA
POR
P. L. LASSUS
Ptas. 1

La Esquella de la Torratxa

Colecció completa y enquadernada del any 1903. . . . . Ptas. 10

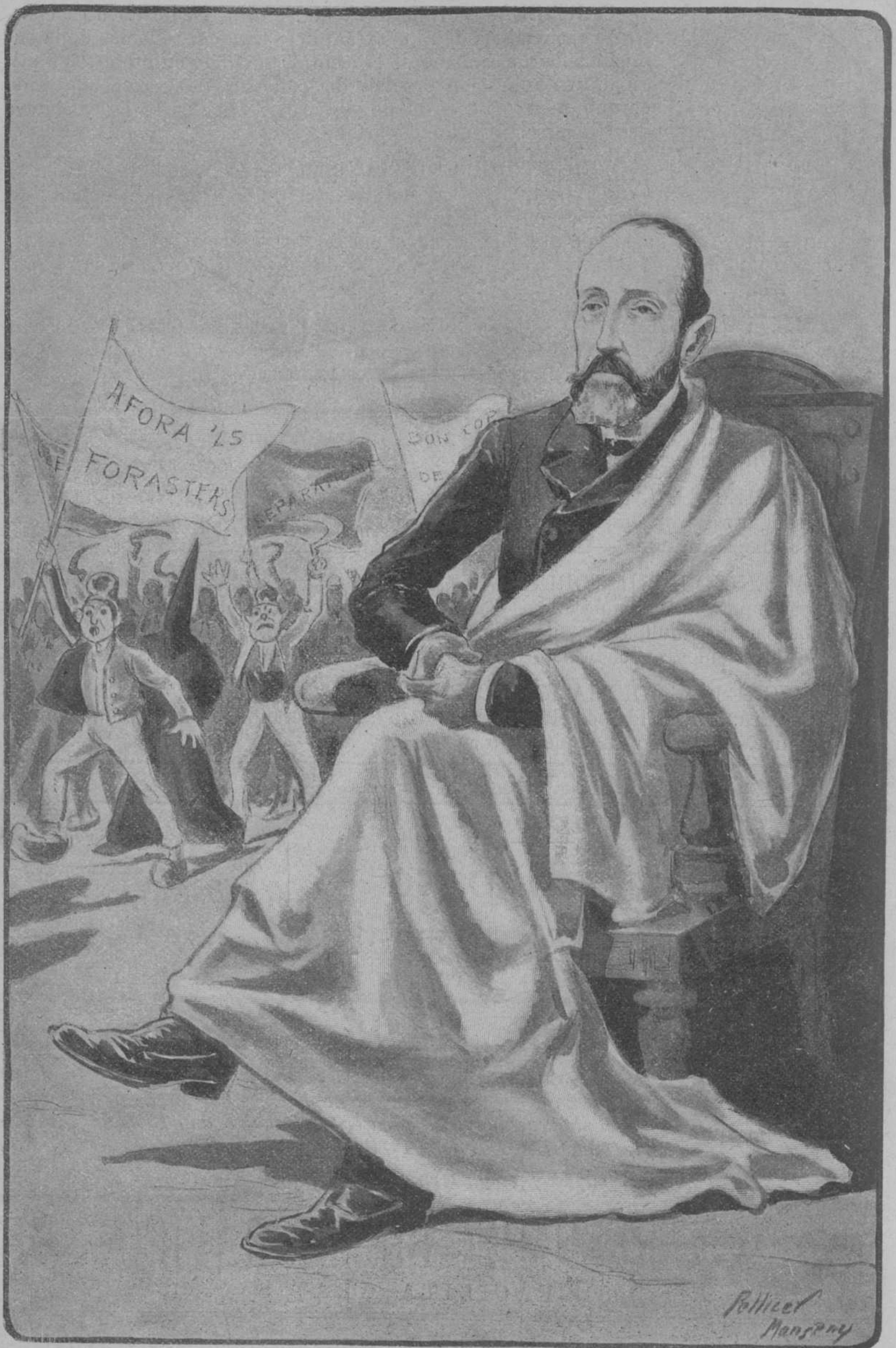
TAPAS *ab planxas dauradas pera enquadernar l' any 1903 de LA ESQUELLA DE LA TORRATXA.* . . . . Ptas. 1'50

Tapas y enquadernació, Ptas. 2'50

N.º 12 **RESUMEN BIBLIOGRAFICO** **Diciembre de 1903**
SE FACILITA GRATIS

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en llibreries del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebra á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certificar. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

LA SOMBRA DE 'N ROBERT

—Vet'aquí de quina manera honra aquesta gent la meva memoria: fentme servir de pantalla per las sevas traficas y moixigangas.